

Whisky- og tobakhistorier

af Flemming Chr. Nielsen

Hvis en bog har en trykt dedikation, findes den i bogens begyndelse. Den er forfatterens tak til en eller anden. Men bogen her skiller sig ud, for den *slutter* med en dedikation.

Herman Melvilles dedikation til sin kone Elizabeth blev det sidste, han skrev. En måned før sin død. Den skulle have indledt en digtsamling, han aldrig fik afsluttet, og den er ikke en kort og formel tilegnelse; snarere en poetisk undskyldning for, at deres 44 år lange ægteskab ikke blev det, som dengang hed *at leve i kløveren*. Eller med et nutidigt udtryk: en dans på roser.

Det var der mange grunde til. Gæld og nederlag, personlige sorger og en kvælende dyne af snæversyn og moral er de tydeligste. De anes i dedikationen til Elizabeth, ”du Kløverens Madonna.”

I forordet til den danske oversættelse af Herman Melvilles Samlede værker hed det, at de seks bind mere korrekt, men mindre mundret burde hedde ’Samlede prosaværker i *bogform* udgivet i forfatterens levetid samt den posthume *Billy Budd*.’ Siden Melvilles død er nemlig udkommet hans efterladte skitser og udkast. Desuden er genoptrykt litterære essays samt de historier, der ikke indgik i hans eneste novellesamling: *Veranda-fortællinger* fra 1856.

Dette tillægsbind indeholder alt det, han koketterede med at kalde whisky- og tobakhistorier, altså de redningsbøjer, der skaffede ham penge til whisky og tobak – eller som forklaring på titlen: kanaster er en sydamerikansk tobakstype og redeste en billig whisky. Men også de tekster, han aldrig selv udgav, eller som Melville-forskere har opsporet i ellers glemte tidsskrifter. Det hele i bogholder-kronologisk orden og for en nutidsbetragtning med den mærkværdighed, at de trykte tekster uden undtagelse er skrevet under anonymitetens maske.

Samlingen indledes med to *Fragmenter fra et skrivebord* i tidens gotisk-romantiske stil. De er den 19-årige Melvilles debut, i hvert fald det første han med sikkerhed vides at have skrevet. Dernæst den 27-årige og allerede forhenværende hvalfangers anmeldelse af en bog om hvalfangst, hvortil

der næppe kunne opdrives en mere kyndig skribent. Sin slebne harpun sætter Melville et halvt år derefter i generalmajor Zachary Taylor, der siden blev amerikansk præsident, men en så uduelig én af slagsen, at vist ingen har modsagt den beske satire over en uvidende og inkompetent klovn.

Endnu fire boganmeldelser: en livlig anbefaling af en rejsebog om livet på prærien, et par omtaler af Cooper-romaner, men så ultrakorte, at den ene indskrænker sig til den usete frækhed kun at anmelde bindet (honoraret har næppe rakt til mange piber tobak), og som den grundigste og mest omfattende Melvilles hyldest til Nathaniel Hawthorne, der hører til de mest berømte boganmeldelser i amerikansk litteraturhistorie.

Herefter de ti whisky- og tobakhistorier. De er skrevet efter skandaleromanerne *Moby Dick* og *Pierre*, og de er vittige, lette, underholdende, men også nu og da sarkastiske og absurde. Uden at være tynget af filosofisk ballast bliver *Mig og min skorsten* en mini-version af universel hjemløshed, og *Ungkarles Paradis og unge pigers Tartaros* er isnende præcision om social og sexuel undertrykkelse. I andre fortællinger optræder Melville som den naivt måbende og medfølede iagttagere af glitrende berømmelse, fallit og ubønhørlig glemsel. Samtlige noveller er skrevet til litterære magasiner, og redaktørerne betalte gode honorarer, men de stillede også det krav, at historierne ikke måtte være blasfemiske eller anstødelige. Og sådan gik det til, at *De to templer* – én af de ti fortællinger – først blev trykt mange år efter Melvilles død.

Melville var 36, da *Æbletræsbordet* som hans sidste whisky- og tobakhistorie kunne læses i Putnam's Monthly Magazine. Han var 37, da hans niende og sidste roman *Bondefangeren* udkom. Bortset fra to digtsamlinger med mange års mellemrum hørte offentligheden derefter ikke mere til Herman Melville. Ganske vist udgav han i sine sidste leveår en tredje og en fjerde samling digte, men som privattryk uden forfatternavn og i så beskedne oplag som 25 eksemplarer.

Først efter sin død i 1891 blev han genopdaget og genudgivet. I hans skrivebordsskuffe lå et roman-manuskript, han havde arbejdet på i de sidste fem år af sit liv. I de år havde han revideret, forkortet, omskrevet og aldrig afsluttet *Billy Budd*, og med den fortælling genskabtes i 1924 Melvilles oprindelige berømmelse. Den "ny" roman af forfatteren, der var debuteret i 1846, blev læst og tolket og analyseret på linie med James Joyces *Ulysses*, der var udkommet to år før, og med Franz Kafkas *Processen* fra året efter.

I samme skuffe lå tre noveller, dedikationen til Elizabeth og et omfattende udkast til *Bourgogne-klubben*, som skulle have været en roman eller to store episke digte og aldrig blev nogen af delene. Periodevis og igennem tredive år skrev Melville på *Bourgogne-klubben*, men den var en vildhest, som nægtede at lade sig tøjle, og den blev først i sin uvrne helhed fremvist i 1989 med Markisen af Grandvin som symbol på den inspirerende bourgogne. Ifølge udgiveren og Melville-forskeren Robert Allan Sandberg udgør de første seks kapitler og de to episke digte omridset af det færdige værk, og bortset fra digtene er de her oversat med kapitlerne 7, 8 og 9 som kølvand. Sammen med de tre efterladte noveller og kløver-dedikationen afslutter *Bourgogne-klubben* tillægsbindet til Herman Melville: Samlede værker, 1-6.